

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П. ДРАГОМАНОВА

СОРОКІНА Наталія Володимирівна

УДК: 371.15:81'243

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ ЗАСОБАМИ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2016

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Інституті педагогіки Національної академії педагогічних наук України.

Науковий керівник -

кандидат педагогічних наук, доцент
РЕДЬКО Валерій Григорович,
Інститут педагогіки НАПН України,
завідувач відділу навчання іноземних мов.

Офіційні опоненти:

доктор педагогічних наук, професор
Карташова Любов Андріївна,
Інститут професійно-технічної освіти
Національної академії педагогічних наук України,
професор кафедри інформаційних технологій;

кандидат педагогічних наук, доцент
Халимон Ірина Йосипівна
Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя,
доцент кафедри прикладної лінгвістики.

Захист відбудеться 13 травня 2016 року о 12.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.01 за адресою: 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9).

Автореферат розісланий 12 квітня 2016 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

В. Д. Сиротюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Інтеграція України у світове співтовариство викликає необхідність оптимізації системи гуманітарної освіти з орієнтацією на людину, розвиток її духовного потенціалу. Стратегічні положення щодо змісту, форм, особливостей організації освіти ґрунтуються на засадах Конституції України, законів України «Про освіту» та «Про вищу освіту», «Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті», а також узгоджуються з вимогами документів ЮНЕСКО, Міжнародної організації співробітництва і розвитку освіти, в яких наголошується про необхідність гуманітаризації вищої освіти, її технологічності, всебічності та варіативності. На сьогодні це стає можливим лише за умов упровадження сучасних ідей і технологій освіти, які вбирають новітні вітчизняні та зарубіжні педагогічні відкриття про активне навчання як пріоритетний принцип освітнього процесу, навчання з використанням інформаційних ресурсів, особистісно орієнтовані технології, що зосереджені на максимальній індивідуалізації навчання і створюють умови для саморозвитку і самовизначення.

Проблема вдосконалення процесу навчання у вищих навчальних закладах стала предметом досліджень вітчизняних і зарубіжних учених, а саме: В. Андрущенко, Ю. Бабанського, І. Зязюна, В. Кременя, С. Максименка, С. Сисоевої та ін.

Процес інтеграції європейського освітнього простору стимулює професійний інтерес особистості до вивчення іноземних мов як засобу спілкування, розширення міжнародних зв'язків, намагання утвердити нові стандарти взаємин між країнами Європейського Союзу. Результати проведеного моніторингу навчальних досягнень студентів засвідчили, що рівень їхньої іншомовної підготовленості не повною мірою відповідає вимогам навчальної програми. У зв'язку з цим, виникає потреба пошуку нових шляхів організації процесу навчання, оскільки традиційні форми, методи і засоби не відповідають сучасним тенденціям у достатньому обсязі та не завжди спроможні забезпечити випереджальний характер професійної освіти. З огляду на це, питання формування професійної іншомовної компетентності постає особливо гостро.

Необхідність підвищення результативності навчання на факультетах іноземних мов досліджується вітчизняними й зарубіжними науковцями в різних аспектах: формування професійної компетентності майбутніх учителів (Н. Кузьміна, О. Ломакіна, А. Маркова, В. Сластьонін, Н. Теличко); професійної підготовки майбутніх філологів, учителів іноземної мови (В. Баркасі, О. Волченко, Т. Зубенко, В. Калінін, С. Ніколаєва, М. Сідун, І. Халимон); формування професійної іншомовної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів (Є. Долинський, Т. Тернових, Л. Поліщук, З. Підручна); майбутніх журналістів (І. Чемерис, Л. Нагорнюк).

Розвиток технічних засобів телекомунікацій і зв'язку, масове поширення та використання мультимедійних програм створює передумови для модернізації освітніх технологій, для застосування сучасних засобів навчання,

що дає можливість вивчати дисципліни гуманітарного циклу на якісно новому рівні та сприяє формуванню практичних навичок і вмінь володіння інформаційними технологіями, що передбачено освітніми і кваліфікаційними вимогами до випускників класичних університетів напряму «Іноземна філологія».

У сучасній освітній сфері проблему використання мультимедійних технологій представлено широкою палітрою наукових досліджень: мультимедійні технології як засіб підвищення ефективності навчання в загальноосвітній школі (Г. Назаренко, Ю. Єгорова, Н. Єжова, Н. Морзе), дидактичні можливості інформаційних технологій (В. Беспалько, А. Довгялло, І. Морев, Є. Полат, І. Роберт); застосування мультимедійних технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців (Т. Бабенко, В. Биков, О. Бігич, Т. Гарбуза, Л. Карташова, Л. Морська); мультимедійні технології як засіб навчання й інструмент, за допомогою якого розробляються педагогічні програмні засоби (М. Бовтенко, М. Жалдак, Н. Клемешова, В. Лапінський, Є. Машбиць, П. Сердюков). Ряд дисертаційних праць присвячений розробленню методичних принципів проектування, створення та використання мультимедійних навчальних програм і комплексів для учнів та студентів (А. Гуржій, С. Карп, О. Кохан, Г. Мірам, О. Пасічник, В. Редько). У зарубіжній педагогічній думці мультимедійні технології і їхній дидактичний потенціал вивчають Р. Brett, М. Meiers, R. Mayer, M. Neo і K. Neo та ін.

Останнім часом зростає увага до таких дидактичних засобів як мультимедійні навчальні презентації, котрі є видом мультимедійних технологій і використовуються з метою ефективно організації процесу навчання. Предметом дослідження стали окремі питання щодо особливостей їх проектування і методів використання в навчальному процесі (Л. Ястребов, О. Мокрогуз та ін.), класифікації за окремими критеріями (Н. Дементієвська, Н. Морзе, С. Гавриш, Н. Саражинська), навчання мистецтва презентації у професійній іншомовній підготовці майбутніх фахівців (О. Назаренко та ін.).

Водночас, проблему залучення мультимедійних засобів навчання у процес формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів достатньою мірою ще не вивчено: окремі дослідження присвячені дослідженню ролі мультимедійних навчальних програм (Т. Крамаренко, В. Костін, Н. Куцева) і програмних довідково-інформаційних матеріалів (О. Костюк та ін.); не отримали розкриття й обґрунтування дидактичні умови забезпечення ефективності процесу формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів засобами мультимедійних технологій; існують значні труднощі у викладачів, пов'язані з відсутністю методичних рекомендацій стосовно використання мультимедійних засобів навчання на заняттях з іноземної мови.

Актуальність обраного напряму дослідження зумовлюється необхідністю подолання *суперечностей* між: суспільними вимогами щодо забезпечення інтеграційних процесів і наявним рівнем підготовленості майбутніх фахівців; потребою вищої школи в удосконаленні процесу формування професійної

іншомовної компетентності майбутніх філологів (філологів-дослідників, викладачів вищих навчальних закладів, молодших наукових співробітників, перекладачів) і наявними дидактичними умовами процесу навчання; між високим потенціалом мультимедійних технологій і недостатньою теоретичною та практичною розробленістю зазначених питань.

Усвідомлюючи педагогічну значущість проблеми професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів, її актуальність, недостатній рівень дослідженості в сучасній теорії і методиці професійної освіти та враховуючи потребу в теоретико-практичних і методичних рекомендаціях щодо організації процесу формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів із використанням мультимедійних технологій нами було обрано тему дослідження **«Формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів засобами мультимедійних технологій»**. Мультимедійні технології тлумачимо як систему комплексної взаємодії візуальних і аудіоефектів під управлінням програмного забезпечення з використанням сучасних технічних і програмних засобів, котрі об'єднують текст, звук, графіку, фото, відео в єдиному цифровому відтворенні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано в межах комплексної програми науково-дослідної роботи відділу навчання іноземних мов Інституту педагогіки НАПН України з проблеми «Дидактичне забезпечення варіативного компонента змісту навчання іноземних мов у старшій школі» (державний реєстраційний номер 0114U003128).

Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України (протокол №1 від 29.01.2007 р.) та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол № 3 від 20.03.2007 р.).

Мета дослідження – теоретично розробити й науково обґрунтувати зміст і педагогічну технологію впровадження мультимедійних технологій у процес формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів.

Для реалізації поставленої мети передбачено виконання таких **завдань**:

1. Проаналізувати стан досліджуваної проблеми в теоретичному і практичному аспектах, визначити критерії та рівні сформованості професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів.

2. Дослідити дидактичний потенціал мультимедійних технологій, окреслити й обґрунтувати принципи їх використання у процесі формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів.

3. Визначити дидактичні умови, що забезпечують ефективне застосування мультимедійних навчальних презентацій як виду мультимедійних технологій у процесі навчання майбутніх філологів іноземної мови.

4. Експериментально перевірити ефективність змісту і педагогічної технології впровадження мультимедійних навчальних презентацій у процес

формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів в університетах України, інтерпретувати результати експерименту.

5. Розробити методичні рекомендації для викладачів вищої школи щодо вдосконалення процесу формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів засобами мультимедійних навчальних презентацій.

Об'єкт дослідження: процес формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів.

Предмет дослідження: зміст і педагогічна технологія упровадження мультимедійних навчальних презентацій як виду мультимедійних технологій у процес формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів.

Теоретико-методологічною основою дослідження є ідеї сучасних концепцій навчання, висновки вітчизняних і зарубіжних педагогів та психологів про особистісно орієнтований підхід до навчання (І. Бім, Є. Бондаревська, С. Гончаренко, І. Якиманська); наукові положення з проблеми впровадження компетентнісного підходу в систему освіти (Н. Бібік, О. Локшина, О. Овчарук, О. Пометун, А. Хуторської), зокрема, щодо нашого дослідження: сучасних тенденцій організації професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців (С. Ніколаєва, Н. Складенко, І. Соколова, А. Щукін); положення комунікативно-діяльнісного спрямування процесу навчання іноземних мов (Н. Басай, Н. Гальскова, І. Зимня, Ю. Пассов, О. Петрашук, В. Плахотник, Т. Полонська, С. Шатілов); дослідження методології та теорії упровадження інформаційних технологій у навчальний процес (І. Абрамова, В. Волинський, Н. Клевцова, А. Рунов).

Методи дослідження. Для досягнення окресленої мети дослідження і виконання визначених завдань було використано комплекс загальнонаукових методів: *теоретичні методи:* системно-структурний (здійснено теоретичний аналіз, порівняння, конкретизація, класифікація, систематизація, узагальнення друкованих джерел із досліджуваної проблеми); моделювання (з метою ефективної організації процесу формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів засобами мультимедійних навчальних презентацій); *емпіричні методи:* спостереження, бесіда, анкетування, тестування, самооцінювання з метою визначення потенціалу застосування мультимедійних технологій у процесі професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів; педагогічний експеримент (констатувальний, розвідувальний, формувальний етапи) для перевірки ефективності змісту технології упровадження мультимедійних навчальних презентацій у процес формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів; статистична обробка отриманих даних (з метою кількісного та якісного аналізу результатів експериментального навчання).

Джерельна база. Дослідження базується на значній кількості матеріалів, ретельно дібраних і всебічно вивчених: наукових педагогічних і психологічних праць, довідкових та енциклопедичних видань, державних вітчизняних нормативно-правових документів з питань організації вищої освіти та її

інформатизації. Значний масив джерел становить педагогічна, психологічна література: монографії, дисертації та автореферати дисертацій, навчальні програми, довідково-бібліографічні видання. Окрема група об'єднує матеріали, опубліковані в періодичних виданнях (збірниках наукових праць, інформаційних збірниках). Використано також Інтернет-ресурси.

Організація дослідження. Дослідження окресленої проблеми, аналіз і узагальнення результатів здійснювались протягом 2007-2015 рр. у три етапи:

На першому етапі (2007-2012 рр.) було визначено мету та завдання, об'єкт і предмет дослідження, побудовано план дисертаційної роботи, здійснено пошук наукових джерел з обраної проблематики, здійснено аналіз вітчизняної та зарубіжної педагогічної і психологічної літератури; опрацьовано та проаналізовано нормативно-правові документи України в галузі навчання іноземних мов у вищій школі, монографії, наукові публікації періодичної преси, матеріали мережі Інтернет; обґрунтовано і розроблено педагогічну технологію упровадження мультимедійних навчальних презентацій у процес формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів, систематизовано відповідні матеріали, розроблено програму та методику проведення педагогічного експерименту, проведено окремі розвідувальні наукові пошуки; підготовлено текст перших двох розділів роботи.

На другому етапі (2012-2014 рр.) було проведено педагогічний експеримент, який передбачав перевірку ефективності змісту педагогічної технології впровадження мультимедійних навчальних презентацій; проведено проміжний аналіз результатів експерименту; розроблено методичні рекомендації в межах теми дослідження та здійснено апробацію їх змісту у вищих навчальних закладах України.

На третьому етапі (2014-2015 рр.) завершено теоретичне осмислення напрацьованого матеріалу, здійснено його систематизацію й узагальнення в контексті сучасних філософських і психолого-педагогічних концепцій, сформульовано висновки, завершено літературне оформлення всього тексту роботи.

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів дослідження полягає у тому, що:

- *уперше* здійснено типологію, науково обґрунтовано та розроблено зміст мультимедійних навчальних презентацій і визначено педагогічну технологію їх упровадження у процес професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів;

- *удосконалено* зміст і структуру процесу професійної іншомовної підготовки студентів-філологів із використанням мультимедійних засобів навчання;

- *уточнено і доповнено* понятійно-категоріальний апарат дослідження, а саме дефініції «професійна іншомовна компетентність майбутніх філологів», «мультимедійні засоби навчання», «мультимедійна навчальна презентація»; принципи використання мультимедійних засобів навчання у професійній іншомовній підготовці майбутніх філологів;

- подальшого розвитку набули ідеї оптимізації навчально-пізнавальної діяльності студентів вищої школи через упровадження в навчальний процес сучасних форм, методів і засобів формування професійної іншомовної компетентності.

Практичне значення дослідження полягає в розробленні мультимедійних навчальних презентацій в межах тем «Освіта», «Кар'єра і професія», «Мистецтво» та вправ і завдань до них; підготовці навчального посібника і методичних рекомендацій для викладачів з теми дослідження; у проектуванні та реалізації педагогічної технології впровадження мультимедійних навчальних презентацій у процес формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів, що сприяє ефективності навчального процесу в цілому. Створення і використання мультимедійних навчальних презентацій дозволяє варіювати рівень інтересу студентів до навчальної дисципліни, ефективно організовувати їх самостійне навчання на заняттях з іноземної мови; мультимедійні навчальні презентації можуть бути використані в навчанні інших предметів за умови спеціальної адаптації особливостей їх змісту.

Вірогідність результатів дослідження забезпечується методологічною і теоретичною обґрунтованістю вихідних положень роботи, науковим аналізом широкої джерельної бази, якісним і системним аналізом матеріалів, застосуванням комплексу методів, адекватних об'єкту, предмету, меті та завданням дисертації. Перевірка вірогідності результатів дослідження здійснювалася шляхом упровадження окремих його аспектів у практичній діяльності, а також через обговорення й апробацію на науково-практичних конференціях. Розроблені методичні рекомендації щодо вдосконалення процесу навчання засобами мультимедійних навчальних презентацій використовуються викладачами, аспірантами, студентами, учителями іноземних мов у своїй роботі.

Апробація результатів дисертації. Матеріали дисертації обговорювалися та були схвалені на засіданнях відділу навчання іноземних мов Інституту педагогіки НАПН України (2007-2015); методичному семінарі «Упровадження інформаційних технологій у процес навчання іноземних мов» (Київ, 2008); *Всеукраїнських* наукових конференціях: «Етнічні мовно-культурні моделі світу в контексті українського перекладознавства: до 90-річчя М. Лукаша» (Київ, 2009); «Етнічні виміри універсуму: мова, література, культура» (Київ, 2010), «Людина і соціум у контексті проблем сучасної філологічної науки» (Київ, 2012), «Філологічна наука в інформаційному суспільстві» (Київ, 2014); «Дух нового часу у дзеркалі слова і тексту» (Київ, 2015); *Міжнародних* наукових конференціях: «Діалог мов і культур» (Київ, 2009) «Думка й слово: традиції О. Потебні й сучасна філологічна наука (до 175-річчя О. Потебні)» (Київ, 2010); «Творчий спадок А. Білецького в новітніх парадигмах наукового знання: до 100-річчя від дня народження» (Київ, 2011); «Мови у відкритому суспільстві» (Чернігів, 2012), «Сучасні підходи до навчання іноземної мови: шляхи інтеграції школи та ВНЗ» (Харків, 2013), «Етнознакові функції культури: мова, література, фольклор» (Київ, 2013); обговорювалися на засіданнях кафедри

методики навчання іноземних мов та прикладної лінгвістики Інституту філології КНУ імені Тараса Шевченка (2007 - 2015).

Результати дослідження впроваджено в навчальний процес Київського національного університету імені Тараса Шевченка (довідка № 056/722 від 01.10.2014 р.), Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (довідка № 05/150 від 29.10.2014 р.), Мукачівського державного університету (довідка № 3068 від 10.11.2014 р.).

Публікації. Результати дисертаційного дослідження відображено в 16 одноосібних наукових працях, зокрема: 1 методичних рекомендаціях; 1 навчальному посібнику; в 9 статтях у наукових фахових виданнях України; 2 статтях у міжнародних наукових фахових виданнях; 3 матеріалах науково-практичних конференцій.

Обсяг і структура дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації – 295 сторінок, з них основного тексту – 188 сторінок. У дисертації використано 292 джерела, з яких 126 – англійською та російською мовами. Робота містить 18 таблиць на 18 сторінках тексту, 16 рисунків, 3 діаграми і 9 формул. 7 додатків розміщено на 76 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність дослідження зазначеної проблеми; сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження; схарактеризовано методологічні засади; аргументовано наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів; визначено вірогідність результатів дослідження; викладено матеріали про апробацію та впровадження результатів дослідження; описано структуру дисертації.

У першому розділі **«Теоретичні засади використання мультимедійних технологій у професійній іншомовній підготовці майбутніх філологів»** нами розкрито стан професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів, узагальнено й уточнено такі поняття, як «професійна компетентність», «професійна іншомовна підготовка», «професійна іншомовна компетентність», «професійна іншомовна компетентність майбутнього філолога». На основі аналізу наукових праць було сформульовано визначення ключового поняття дисертаційного дослідження «професійна іншомовна компетентність майбутнього філолога», яке ґрунтується на сукупності мовної, мовленнєвої, соціокультурної компетентностей, особистісному загальнонавчальному досвіді спеціаліста, набутих ним у процесі навчання у вищій школі, мотивів, цінностей і передбачає його теоретичну та практичну готовність упродовж життя використовувати іноземну мову в соціально-трудої діяльності й професійному пізнанні, вдосконалюючи набутий рівень відповідно до власних професійних потреб.

Нами визначено і проаналізовано структуру професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів, складниками якої є ціле-мотиваційний (ціннісні орієнтири, мотиви, бажання, потреби, спрямованість особистості),

когнітивно-діяльнісний (знання, навички і вміння), оцінювально-регулятивного (самоаналіз, самооцінка, самокорекція, самовдосконалення) та індивідуально-психологічний (професійно значущі якості) компоненти. Формування досліджуваної компетентності передбачає обов'язкове діагностування. Показники критеріїв сформованості професійної іншомовної компетентності, на основі яких воно здійснюється, визначено відповідно до змісту її компонентів: мотиваційний (бажання оволодіти професією філолога; розуміння необхідності вдосконалення власної трудової діяльності у галузі філології; стійкий інтерес до іноземної мови як засобу спілкування і самовдосконалення та нових технологій навчання, зокрема мультимедійних навчальних засобів; прагнення прояву креативності у розв'язанні професійних завдань); комунікативно-когнітивний (філологічні знання і сформовані відповідні навички та практичні вміння); рефлексивний (уміння аналізувати, оцінювати, коригувати свою діяльність, уміння самовдосконалюватися); особистісно-професійний (комунікабельність, емпатія, толерантність, компетентність, самокритичність, емоційна стабільність, творча активність, динамізм і самостійність). Динаміку процесу формування професійної іншомовної компетентності простежено в роботі відповідно до трьох визначених рівнів її сформованості: низького, достатнього і високого.

Узагальнення результатів проведеного констатувального зрізу, що включав діагностування сформованості професійної іншомовної компетентності за наведеними вище критеріями і показниками, засвідчило невідповідність наявного рівня підготовленості майбутніх філологів вимогам, що задекларовані у програмі. В результаті пошуку шляхів удосконалення процесу професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів зроблено висновок про необхідність залучення мультимедійних технологій, що спрямовані забезпечити його ефективність.

З огляду на це, нами проаналізовано дидактичний потенціал інформаційних технологій, зокрема мультимедійних. У контексті проблематики дослідження визначено поняття «мультимедійний засіб навчання», який трактуємо як дидактичний засіб, що презентує зміст навчального матеріалу за допомогою мультимедійних технологій, реалізує основні дидактичні і методичні принципи навчання іноземних мов, сприяє формуванню філологічних знань, навичок і вдосконаленню практичних умінь майбутніх філологів та здійснює вплив на розвиток і саморозвиток їх особистості. На основі теоретичного аналізу запропоновано відповідну типологію мультимедійних засобів навчання: мультимедійні навчальні програми, програми довідково-інформаційної підтримки і програми-інструментарії.

За результатами опрацювання наукової джерельної бази було з'ясовано, що перспективним і доступним напрямом залучення мультимедійних технологій у процес професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів є використання мультимедійних навчальних презентацій. У межах досліджуваної проблеми подано авторське тлумачення цього терміну: мультимедійна навчальна презентація – це мультимедійний засіб навчання, створений викладачем або

студентом самостійно відповідно до визначених теоретичних засад, має певну дидактичну структуру і використовується з метою ефективної організації процесу формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів. Нами було узагальнено основні властивості мультимедійних навчальних презентацій і здійснено їх класифікацію залежно від таких функціональних критеріїв: а) за використанням мультимедійних елементів (наочна, текстова, комбінована); б) за формою пред'явлення інформації (лінійна, гіпермедійна); в) за навчальною метою (презентація-демонстрація, презентація-тема, презентація-контроль); г) за спрямуванням (комунікативна з лексичною домінантою, комунікативна з граматичною домінантою); д) за формою роботи (індивідуальна, групова); е) за походженням (підготовлена викладачем, підготовлена студентом).

З огляду на те, що впровадження мультимедійних засобів навчання у процес професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів має бути дидактично і методично доцільним, нами уточнено й обґрунтовано принципи використання мультимедійних засобів навчання у професійній іншомовній підготовці майбутніх філологів, які слугують теоретичними засадами організації цього процесу. У межах досліджуваної проблеми нами було визначено такі принципи: відповідності потребам суспільства, урахування інтересів і професійних потреб студентів-філологів, моделювання професійної діяльності майбутніх філологів, комунікативного спрямування професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів, наочності, комплексного використання мультимедійних засобів навчання, позитивної емоційності та дотримання ергономічних норм.

У другому розділі «**Дидактичні умови забезпечення ефективності процесу формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів засобами мультимедійних навчальних презентацій**» нами було визначено дидактичні умови, що забезпечують ефективність упровадження мультимедійних навчальних презентацій як виду мультимедійних технологій у процес професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів. До них віднесено: 1) особистісно орієнтоване і комунікативно-діяльнісне спрямування процесу формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів; 2) систематичне застосування мультимедійних навчальних презентацій як засобів формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів; 3) створення фахово спрямованого навчального іншомовного інформаційно-комунікаційного середовища для використання мультимедійних навчальних презентацій.

Зважаючи на результати педагогічних досліджень, було з'ясовано, що зміст професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів визначається особистісно орієнтованим і комунікативно-діяльним спрямуванням. Зазначені теоретичні засади інтерпретовано нами у змісті вправ і завдань для мультимедійних навчальних презентацій, які спрямовані на формування всіх компонентів досліджуваної компетентності. Ми дійшли висновку, що їх якісний і кількісний склад регулюється сформульованими з огляду на

концептуальні засади вимогами, а саме: відповідність цілям програми, інтегрованість, концентричність, фахова зорієнтованість, комунікативно-діяльнісний характер, особистісна спрямованість і структурованість. У результаті опрацювання наукової літератури нами було створено систему вправ і завдань для навчання майбутніх філологів засобами мультимедійних презентацій, яка включає відповідні мовні, умовно-мовленнєві, мовленнєві вправи та комунікативні завдання.

На основі аналізу наукових здобутків вітчизняних і зарубіжних учених та власного практичного досвіду нами було створено навчальне іншомовне інформаційно-комунікаційне середовище. Всі його компоненти мають фахове спрямування і відображають загальний зміст роботи студентів-філологів з використанням мультимедійних навчальних презентацій, спрямованої на засвоєння філологічних знань, формування відповідних навичок і вмінь, набуття особистісного досвіду, стимулювання професійного й особистісного розвитку і саморозвитку в певних формах, методах, на різних етапах заняття, і які створюють сприятливі умови для досягнення очікуваного результату.

Нами з'ясовано, що впровадження мультимедійних навчальних презентацій у процес навчання майбутніх філологів вимагає технологізації в умовах вищого навчального закладу. З огляду на це, формування досліджуваної компетентності з використанням мультимедійних навчальних презентацій має відбуватися поетапно за допомогою реалізації розробленої педагогічної технології, яку подано на рис. 1.

Визначена мета педагогічної технології спрямована на формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів, компонентами якої є ціле-мотиваційний, когнітивно-діяльнісний, оцінювально-регулятивний та індивідуально- психологічний.

Ефективне функціонування педагогічної технології упровадження мультимедійних навчальних презентацій у процес формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів забезпечується дотриманням визначених і обґрунтованих нами дидактичних умов.

Організація навчально-виховного процесу із застосуванням мультимедійних навчальних презентацій здійснюється відповідно до принципів використання мультимедійних засобів навчання у професійній іншомовній підготовці майбутніх філологів.

Упровадження мультимедійних навчальних презентацій у навчальний процес відбувається шляхом опанування студентами змісту і форм навчальної діяльності за допомогою мультимедійних навчальних презентацій на допереглядовому, переглядовому та післяпереглядовому етапах. Під час формування досліджуваної компетентності обґрунтовано необхідність застосування відповідних форм організації навчання, методів викладання й учіння, стимулювання і мотивації, контролю й самоконтролю навчально-пізнавальної діяльності студентів. Пріоритетними серед них стали бесіда, навчальна дискусія, рольова гра, ділова гра, тестування, самооцінювання.

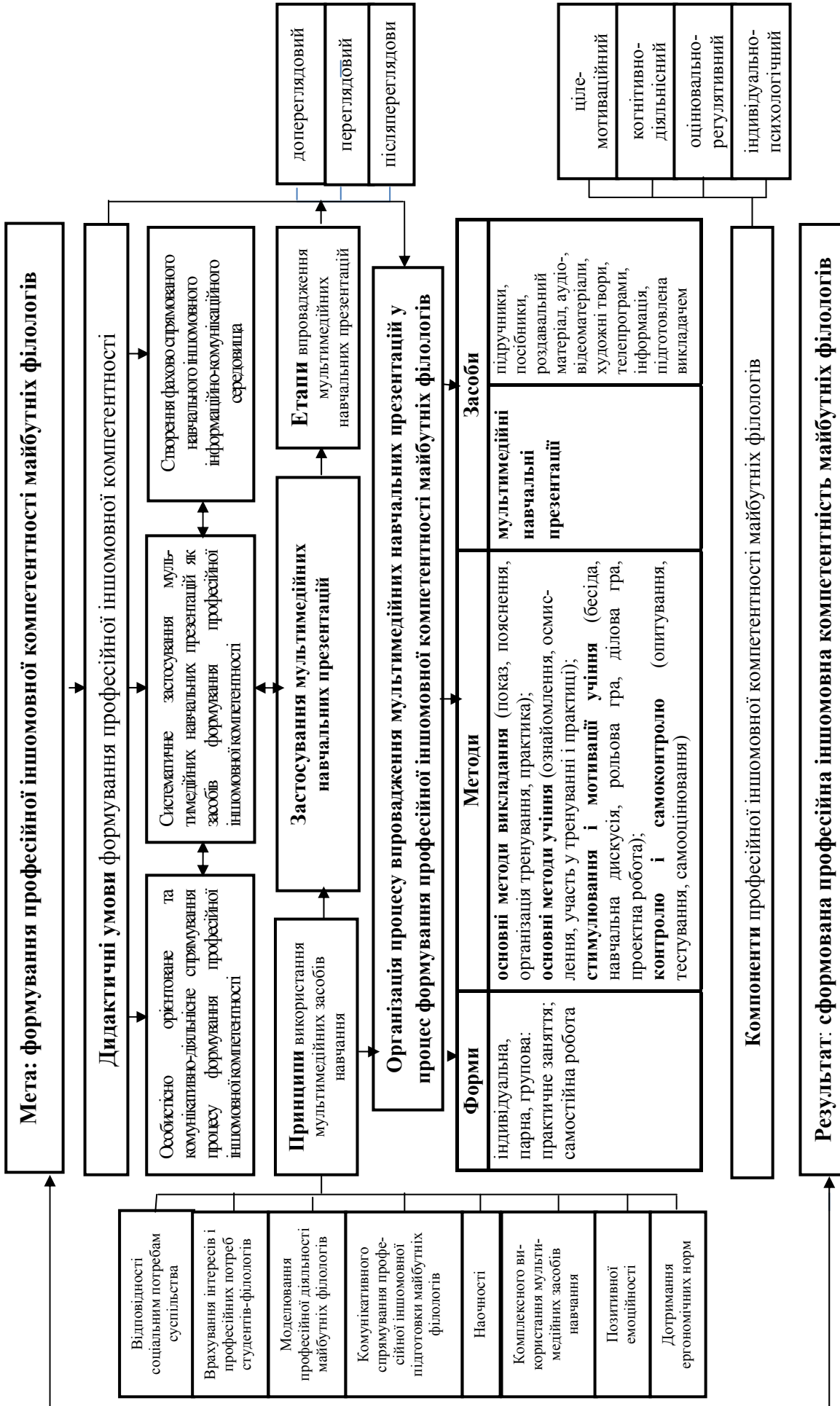

Рис. 1. Педагогічна технологія впровадження мультимедійних навчальних презентацій у процес формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів

У педагогічному процесі передбачено комплексне використання мультимедійних навчальних презентацій і традиційних засобів: основних (підручників, навчальних посібників, роздавального матеріалу, аудіо- та відеоматеріалів) і додаткових (художніх творів, телепрограм, інформації, підготовленої викладачем).

Нами доведено, що впровадження педагогічної технології забезпечує не лише набуття майбутніми філологами філологічних знань, формування відповідних навичок і вдосконалення практичних умінь як складників когнітивно-діяльнісного компонента досліджуваної компетентності, але й розвиток професійно значущих якостей, оцінювально-регулятивних умінь, позитивного ставлення до оволодіння іноземною мовою і професії філолога.

У третьому розділі **«Експериментальна перевірка ефективності змісту і технології упровадження мультимедійних навчальних презентацій»** нами представлено програму та аналіз результатів педагогічного експерименту, розроблено рекомендації щодо вдосконалення процесу формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів засобами мультимедійних навчальних презентацій.

Експериментальна перевірка ефективності педагогічної технології проводилась у три етапи: 1) констатувальний етап; 2) експериментальне навчання (розвідувальний, формувальний експерименти) і 3) аналіз результатів експериментальної роботи.

На констатувальному етапі нами було підготовлено програму педагогічного експерименту, визначено предмет, об'єкт, завдання експериментального дослідження, сформульовано робочу гіпотезу, здійснено добір груп-учасників експерименту, проведено констатувальний зріз. З метою визначення рівня сформованості показників досліджуваної компетентності застосовувався комплекс методик, зокрема: анкетування для вивчення професійної мотивації та ціннісних орієнтацій; готовності майбутніх філологів і викладачів до використання мультимедійних засобів навчання; дидактичне тестування, спрямоване на визначення рівня сформованості професійної іншомовної компетентності за комунікативно-когнітивним критерієм. Рейтинг прояву показників особистісно-професійного та рефлексивного критеріїв визначався за допомогою авторських методик самооцінювання сформованості професійно значущих якостей та оцінювально-регулятивних умінь, а також тесту «Комунікабельність» (за В. Ряховським), методики діагностування рівня емпатійних здібностей (за В. Бойко), опитувальника Г. Казанцевої для вивчення загальної самооцінки, методики визначення мотивів учіння Т. Ільїної.

Результати констатувального зрізу засвідчили, що, в цілому, домінуючим рівнем сформованості професійної іншомовної компетентності у майбутніх філологів є низький (55,5%), достатній рівень мають 26,4% майбутніх філологів, а високий – 18,1% учасників експерименту. Така ситуація спонукала розглянути педагогічну технологію, у процесі реалізації якої впровадження мультимедійних презентацій суттєво вплине на формування досліджуваної компетентності відповідно до визначених критеріїв і показників.

Експериментальне навчання передбачало апробацію педагогічної технології і проводилося в кілька етапів: 1) розвідувальний експеримент, що складався з двох підетапів, і 2) формувальний експеримент. Обробка результатів контрольного зрізу першого підетапу розвідувального експерименту, який проводився на базі Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, виявила, що в експериментальних групах показник коефіцієнта рівня навченості K за В. Беспалько дещо нижчий запланованого 0,75 (K склав 0,73 в середньому). Відтак, незважаючи на певні позитивні результати (кількість студентів з високим і достатнім рівнем зросла відповідно на 9% і 20%), у розробленій технології було виявлено окремі недоліки, що зумовило внесення певних коректив. Зокрема, нами було враховано фактор часу, відведеного на роботу з презентаціями в аудиторії, вдосконалено зміст мультимедійних навчальних презентацій в мовному і мовленнєвому аспектах, підсилено професійну спрямованість вправ і завдань, збільшено кількість рольових і ділових ігор як видів творчої комунікативної діяльності.

Результати другого підетапу розвідувального експерименту засвідчили, що в експериментальних групах було досягнуто запланованого рівня навченості K (0,77 в середньому). Крім того, у майбутніх філологів підвищився рівень сформованості досліджуваної компетентності як за окремими критеріями, так і в цілому: 88,9% студентів досягли достатнього і високого рівнів її сформованості.

Отримані позитивні результати дали можливість перейти до апробації педагогічної технології в умовах інших вищих навчальних закладів України. За результатами формувального етапу експерименту визначено позитивну динаміку зростання рівня сформованості всіх компонентів зазначеної вище компетентності. Ми дійшли висновку, що педагогічна технологія впровадження мультимедійних навчальних презентацій у процес формування професійної іншомовної компетентності в експериментальних групах сприяла інтенсивному формуванню практичних умінь майбутніх філологів, що складають основу комунікативно-когнітивного критерію досліджуваної компетентності, а саме: в усіх експериментальних групах був досягнутий запланований рівень показника K (0,79) за даними підсумкового тестування. Обробка даних за всіма показниками дала змогу отримати узагальнені результати про рівень сформованості професійної іншомовної компетентності у майбутніх філологів наприкінці формувального експерименту, які проілюстровано в табл. 1.

Таблиця 1

Розподіл студентів за рівнем сформованості професійної іншомовної компетентності впродовж формувального експерименту

Рівень	До експерименту				Після експерименту			
	ЕГ		КГ		ЕГ		КГ	
	осіб	%	осіб	%	осіб	%	осіб	%
Високий	15	13,88	12	11,88	40	37,04	20	19,8
Достатній	26	24,07	24	23,76	55	50,93	36	35,64
Низький	67	62,05	65	64,36	13	12,04	45	14,55
Загалом	108	100	101	100	108	100	101	100

Отримані результати засвідчили, що кількість майбутніх філологів із високим і достатнім рівнем в експериментальних групах збільшилася до 87,97%, натомість у контрольних групах їх кількість становить лише 55,44%. Позитивну динаміку змін проілюстровано гістограмою (рис. 2):

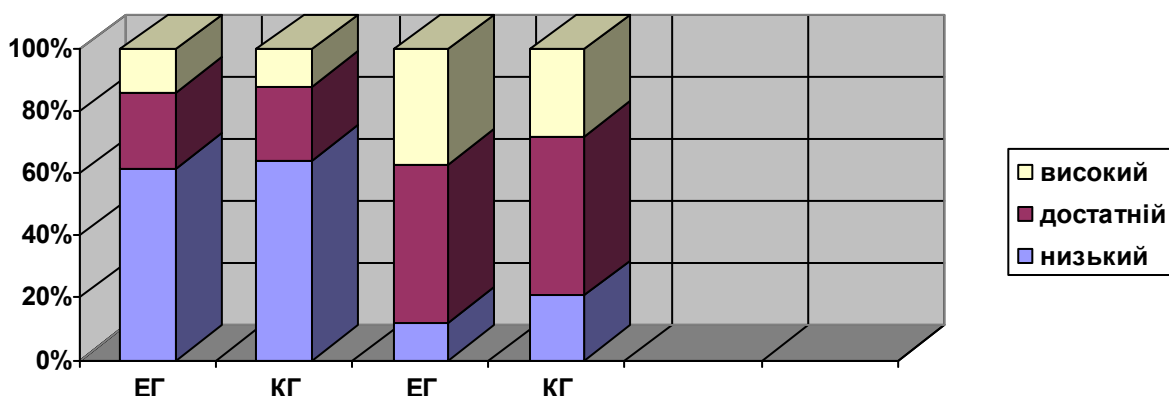

Рис. 2. Динаміка зростання рівня сформованості професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів упродовж формувального експерименту

Ефективність розробленої педагогічної технології впровадження мультимедійних навчальних презентацій у процес формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів доведена шляхом перевірки результатів формувального експерименту методами статистичного аналізу.

На підставі отриманих результатів теоретичного дослідження й експериментальної роботи в дисертації було сформульовано рекомендації щодо вдосконалення процесу формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів засобами мультимедійних навчальних презентацій. Вони полягають в орієнтації всіх компонентів навчально-виховного процесу на досягнення кінцевої мети підготовки майбутніх філологів, а саме: формування їхньої професійної іншомовної компетентності, яка дає їм можливість виконувати свої професійні обов'язки на відповідному рівні. Цьому сприяє

застосування особистісно орієнтованого і комунікативно-діяльнісного підходів до навчання майбутніх філологів, поетапна організація процесу формування професійної компетентності засобами мультимедійних презентацій, цілеспрямована діяльність щодо набуття студентами філологічних знань і вдосконалення їхніх практичних умінь, розвитку професійно значущих якостей, оцінювально-регулятивних умінь, поглиблення професійної спрямованості навчально-виховного процесу з використанням мультимедійних презентацій, залучення інтерактивних методів, комплексного застосування традиційних і мультимедійних засобів навчання.

ВИСНОВКИ

Різнобічне вивчення проблеми формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів засобами мультимедійних технологій, узагальнені результати експериментального навчання дали змогу сформулювати такі **висновки**:

1. Проаналізовані наукові здобутки вітчизняних і зарубіжних учених щодо професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців дали можливість з'ясувати, що компетентнісна парадигма сучасної професійної освіти спрямовує навчальну діяльність на набуття майбутніми спеціалістами ключових компетентностей та створення ефективних механізмів їх запровадження. На основі теоретичного аналізу наукових джерел нами уточнено сутність базового поняття *«професійна іншомовна компетентність майбутнього філолога»*, котре трактується як особистісне утворення, що ґрунтується на сукупності цілемотиваційного (цілі, мотиви, потреби, спрямованість), когнітивно-діяльнісного (знання, навички, вміння), оцінювально-регулятивного (самоаналіз, самооцінка, саморегуляція) та індивідуально-психологічного (професійно значущі якості) компонентів, які забезпечують здатність особистості студента-філолога продуктивно розв'язувати професійні проблеми. Відповідно до компонентного складу професійної іншомовної компетентності визначено критерії (мотиваційний, комунікативно-когнітивний, рефлексивний та особистісно-професійний) і рівні (низький, достатній і високий) її сформованості. Встановлено, що в контексті сучасних вимог до організації процесу професійної іншомовної підготовки у вищому навчальному закладі доцільно розглядати мультимедійні засоби навчання як потужний дидактичний резерв для формування професійної іншомовної компетентності майбутнього фахівця.

2. На основі аналізу філософської, психологічної та педагогічної літератури розкрито можливості застосування мультимедійних технологій у практиці навчання іноземних мов і професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів, зокрема. Визначено поняття *«мультимедійні технології»* і *«мультимедійні засоби навчання»*; здійснено типологію мультимедійних засобів навчання іноземних мов. Установлено, що перспективним напрямом упровадження мультимедійних технологій у процес професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів є створення і використання мультимедійних навчальних презентацій, які в межах проблематики дослідження розглядаються

як засоби формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів. Мультимедійні навчальні презентації нами класифіковано за визначеними функціональними критеріями: а) за використанням мультимедійних елементів (наочна, текстова, комбінована); б) за формою пред'явлення інформації (лінійна, гіпермедійна); в) за навчальною метою (презентація-демонстрація, презентація-тема, презентація-контроль); г) за спрямуванням (комунікативна з лексичною домінантою, комунікативна з граматичною домінантою); д) за формою роботи (індивідуальна, групова); е) за походженням (підготовлена викладачем, підготовлена студентом). Доведено, що впровадження мультимедійних засобів навчання у процес професійної іншомовної підготовки студентів-філологів потребує дотримання принципів, які слугують теоретичним підґрунтям організації цього процесу. В контексті досліджуваної проблеми уточнено такі *принципи*: відповідності потребам суспільства, врахування інтересів і професійних потреб студентів-філологів, моделювання професійної діяльності майбутніх філологів, комунікативного спрямування професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів, наочності, комплексного використання мультимедійних засобів навчання, позитивної емоційності та дотримання ергономічних норм.

3. У межах дослідження визначено й обґрунтовано *дидактичні умови*, що забезпечують ефективне впровадження мультимедійних навчальних презентацій як виду мультимедійних технологій у процес формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів: 1) особистісно орієнтоване і комунікативно-діяльнісне спрямування процесу формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів; 2) систематичне застосування мультимедійних презентацій як засобів формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів; 3) створення фахово спрямованого навчального іншомовного інформаційно-комунікаційного середовища для використання мультимедійних презентацій. Концептуальними засадами організації процесу формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів визначено особистісно орієнтований та комунікативно-діяльнісний підходи. Доведено, що вони зумовлюють добір навчального матеріалу, методи, форми і засоби оволодіння ними та спрямовані на успішну організацію процесу формування професійної іншомовної компетентності з використанням мультимедійних навчальних презентацій, в цілому. Встановлено, що з метою успішного впровадження мультимедійних навчальних презентацій у процес навчання їх зміст регулюється визначеними нами вимогами, що реалізуються у розробленій системі вправ і завдань для презентацій (мовні, умовно-мовленнєві, мовленнєві вправи та комунікативні завдання). З'ясовано, що використання мультимедійних навчальних презентацій здійснюється в умовах змодельованого навчального іншомовного інформаційно-комунікаційного середовища, всі компоненти якого мають фахове спрямування. Середовище відображає загальний зміст роботи студентів-філологів з використанням мультимедійних навчальних презентацій у різних видах мовленнєвої діяльності, в певних формах, методах, на різних етапах

заняття, які створюють сприятливі умови для досягнення визначеної мети – набуття філологічних знань, формування відповідних навичок і вмінь, особистісний і професійний розвиток і самовдосконалення.

4. За результатами опрацювання наукової літератури з проблеми дослідження розроблено педагогічну технологію впровадження мультимедійних навчальних презентацій у процес професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів, результатом реалізації якої визначено відповідну компетентність. Експериментально перевірено ефективність запропонованої педагогічної технології, яка є продуктивною за визначених дидактичних умов. Результати проведеного експериментального дослідження, а також їх подальша апробація на всеукраїнських і міжнародних конференціях, у публікаціях підтвердили доцільність й ефективність організації процесу формування професійної іншомовної компетентності з використанням мультимедійних навчальних презентацій. Про це свідчать порівняльні дані вхідного (констатувального) і підсумкового (формувального) етапів експерименту. Достовірність результатів дослідження перевірено за допомогою використання методів математичної статистики, а саме: критерію Пірсона, φ -критерію кутового перетворення Фішера й альтернативного аналізу. Отримані результати підтвердили ефективність запровадженої педагогічної технології в експериментальних групах і засвідчили про достатньо високий рівень сформованості професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів.

5. На основі теоретичного аналізу й експериментальної роботи було розроблено методичні рекомендації для викладачів щодо вдосконалення процесу формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів засобами мультимедійних навчальних презентацій. З'ясовано, що досягненню мети професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів сприяє особистісно орієнтоване і комунікативно-діяльнісне спрямування змісту навчання, цілеспрямоване застосування презентацій, дотримання поетапної структури їх запровадження, активізація фахової зорієнтованості навчально-пізнавальної діяльності студентів-філологів, застосування інтерактивних методів навчання, комплексне залучення традиційних і мультимедійних засобів навчання.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів, отримані результати доводять необхідність її подальшого теоретичного та експериментального дослідження. Наукового обґрунтування вимагають питання використання мультимедійних засобів навчання у процесі розвитку професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів на старших курсах університету; оптимізації самостійної роботи майбутніх філологів з використанням мультимедійних навчальних презентацій у позааудиторний час; створення і залучення мультимедійних навчальних презентацій у процес професійної іншомовної підготовки майбутніх учителів іноземної мови, а також фахівців інших спеціальностей.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ ВИКЛАДЕНО В ПУБЛІКАЦІЯХ

Методичні матеріали, навчальний посібник

1. Сорокіна Н. В. Використання мультимедійних навчальних презентацій у процесі професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів : метод. рек. / упор. Н. В. Сорокіна. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2013. – 98 с.
2. Сорокіна Н. В. Навчання майбутніх філологів професійного іншомовного спілкування : [навч. пос. для студ.] / Н. В. Сорокіна. – К. : ТОВ «Олександріна», 2015. – 71 с. + компакт-диск.

Статті у наукових фахових виданнях

3. Сорокіна Н. В. Дидактичне моделювання іншомовного комунікативного середовища засобами мультимедійних технологій / Н. В. Сорокіна // Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя). – Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2008. – №5. – С. 22 - 24.
4. Сорокіна Н. В. Досвід використання мультимедійних навчальних презентацій у процесі формування професійної іншомовної компетентності у майбутніх філологів / Н. В. Сорокіна // Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя). – Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2009. – №3. – С. 183 - 186.
5. Сорокіна Н. В. Дидактичні засади побудови змісту формування професійної іншомовної компетентності у майбутніх філологів / Н. В. Сорокіна // Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія №5. Педагогічні науки: реалії і перспективи. – Вип. 14 : зб. наук. праць. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – С. 54 - 58.
6. Сорокіна Н. В. Дидактичні і методичні принципи побудови змісту мультимедійних навчальних презентацій з іноземної мови / Н. В. Сорокіна // Проблеми сучасного підручника. – К. : Педагогічна думка, 2009. – Вип. 9. – С. 194 - 199.
7. Сорокіна Н. В. Професійна іншомовна компетентність майбутніх філологів у системі ключових освітніх компетенцій / Н. В. Сорокіна // Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2010. – Вип. 49. – С. 81 - 84.
8. Сорокіна Н. В. Впровадження мультимедійних технологій у процес професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів / Н. В. Сорокіна // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2011. – Вип. 35 – С. 274 - 277.
9. Сорокіна Н. В. Підвищення рівня навчальної мотивації майбутніх філологів засобами мультимедійних навчальних презентацій / Н. В. Сорокіна // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія «Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов». – Вип. 71. – Харків, 2012. – №1022. – С. 198 - 202.

10. Сорокіна Н. В. До питання про зміст мультимедійних навчальних презентацій для майбутніх філологів / Н. В. Сорокіна // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія «Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов». – Вип. 79. – Харків, 2014. – № 1125. – С. 127 - 132.

11. Сорокіна Н. В. До проблеми використання мультимедійних технологій у підготовці майбутніх філологів до професійного іншомовного спілкування / Н. В. Сорокіна. – Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова (Серія педагогічні і історичні науки) : [зб. наук. статей] / Укл. : П. В. Дмитренко, Л. Л. Макаренко. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 75. – С. 204 - 210.

Статті у міжнародних наукових фахових виданнях

12. Sorokina N. V. Multimedia at teaching English to future philologists / Natalia Sorokina // Actual Problems of the Pedagogical Theory and Problems. – Moscow-Voronezh, 2013. – P. 249 - 254.

13. Сорокіна Н. В. Про мультимедійні навчальні презентації для майбутніх філологів / Н. В. Сорокіна // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, III (29). – Budapest, 2015. – Issue: 57. – С. 51 - 54.

Матеріали науково-практичних конференцій

14. Сорокіна Н. В. Підвищення ефективності навчання іноземної мови студентів вищої школи засобами комп'ютерних технологій / Н. В. Сорокіна // Гуманітарні проблеми становлення сучасного фахівця : матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції, 29-31 березня 2006 року. – К. : НАУ, 2006. – Т. 3. – С. 251 - 252.

15. Сорокіна Н. В. Результати експериментального навчання майбутніх філологів засобами мультимедійних навчальних презентацій / Н. В. Сорокіна // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2009 рік : інформаційне видання. – К. : Педагогічна думка, 2010. – С. 149 - 150.

16. Сорокіна Н. В. Інноваційний потенціал мультимедійних навчальних презентацій з іноземної мови / Н. В. Сорокіна // Матеріали III Міжнародної конференції «Сучасні підходи до навчання іноземної мови : шляхи інтеграції школи та ВНЗ», 12 квітня 2013 року. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – С. 157 - 158.

АНОТАЦІЇ

Сорокіна Н. В. Формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів засобами мультимедійних технологій. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2016.

У дисертації розглянуто проблему формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів засобами мультимедійних технологій. Проаналізовано стан підготовки цієї категорії майбутніх фахівців. Визначено і науково обґрунтовано зміст поняття «професійна іншомовна компетентність майбутнього філолога», яка тлумачиться як інтегральне особистісне утворення, що включає ціле-мотиваційний, когнітивно-діяльнісний, оцінювально-регулятивний та індивідуально-психологічний компоненти. Розроблено методикау діагностування, визначено критерії, показники та рівні (низький, достатній, високий) сформованості досліджуваної компетентності.

Доведено необхідність удосконалення професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів, проаналізовано дидактичний потенціал мультимедійних технологій, обґрунтовано принципи використання мультимедійних засобів навчання у процесі професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів. Уточнено сутність поняття «мультимедійна навчальна презентація» як виду мультимедійних технологій в контексті проблематики дослідження, здійснено класифікацію презентацій за функціональними критеріями. Визначено й обґрунтовано дидактичні умови, що забезпечують ефективність процесу формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів засобами мультимедійних навчальних презентацій. Розроблено зміст і педагогічну технологію впровадження мультимедійних навчальних презентацій у процес формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів; здійснено її апробацію. Підготовлено рекомендації щодо вдосконалення процесу формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів засобами мультимедійних навчальних презентацій.

Ключові слова: професійна іншомовна компетентність, майбутній філолог, мультимедійна навчальна презентація, педагогічна технологія.

Сорокина Н. В. Формирование профессиональной иноязычной компетентности будущих филологов посредством мультимедийных технологий. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова. – Киев, 2016.

В диссертации исследуется современная система профессиональной иноязычной подготовки будущих филологов. Обобщены и уточнены такие понятия: «профессиональная компетентность», «профессиональная иноязычная подготовка», «профессиональная иноязычная компетентность», «профессиональная иноязычная компетентность будущих филологов». Сформулировано определение ключевого понятия диссертации «профессиональная иноязычная компетентность будущего филолога», которое рассматривается как интегральная совокупность целе-мотивационного, когнитивно-деятельностного, оценно-регуляционного и индивидуально-

психологического компонентов. Диссертационное исследование свидетельствует о том, что формирование профессиональной иноязычной компетентности предусматривает ее обязательное диагностирование на основании критериев, соответствующих ее компонентам. Динамика процесса формирования профессиональной иноязычной компетентности прослеживается в соответствии с выделенными тремя уровнями ее сформированности: низким, достаточным и высоким.

В диссертации доказана необходимость усовершенствования процесса профессиональной иноязычной подготовки, проанализирован дидактический потенциал мультимедийных технологий; уточнены принципы использования мультимедийных учебных средств в процессе профессиональной иноязычной подготовки будущих филологов.

В результате поисковой работы представлены дидактические условия, которые обеспечивают эффективность формирования профессиональной иноязычной компетентности будущих филологов посредством мультимедийных учебных презентаций, а именно: 1) личностно ориентированная и коммуникативно-деятельностная направленность процесса формирования профессиональной иноязычной компетентности будущих филологов; 2) систематическое использование мультимедийных учебных презентаций как средств формирования профессиональной иноязычной компетентности будущих филологов; 3) профессиональная ориентированность учебной информационно-коммуникационной среды для использования мультимедийных презентаций.

Дано определение понятию «мультимедийная учебная презентация» как виду мультимедийных технологий, представлена классификация презентаций по функциональным критериям. В диссертации разработано и обосновано содержание мультимедийных презентаций в соответствии с особенностями содержания профессиональной иноязычной подготовки будущих филологов.

Эффективное внедрение мультимедийных учебных презентаций в учебный процесс обеспечивается спроектированной педагогической технологией, которая предусматривает формирование всех составляющих исследуемого личностного образования.

Экспериментальная проверка педагогической технологии использования мультимедийных учебных презентаций в процессе формирования профессиональной иноязычной компетентности будущих филологов подтвердила ее эффективность. Во-первых, были достигнуты запланированные значения коэффициента уровня обучаемости за В. Беспалько, который считается одним из показателей эффективности технологии. Во-вторых, возросло количество студентов с высоким и достаточным уровнями сформированности профессиональной компетентности по всем критериям.

На основании результатов теоретического исследования и экспериментальной работы разработаны методические рекомендации с целью усовершенствования процесса формирования профессиональной иноязычной компетентности будущих филологов посредством мультимедийных учебных

презентаций.

Ключевые слова: профессиональная иноязычная компетентность, будущий филолог, мультимедийная учебная презентация, педагогическая технология.

Sorokina N. V. Formation of future philologists' professional foreign competence by the means of multimedia. – Manuscript.

Thesis for candidate's degree by speciality 13.00.04 – theory and methodology of professional education. – National Pedagogical Dragomanov University. – Kyiv, 2016.

The thesis deals with the formation of future philologists' professional foreign competence by the means of multimedia.

The current state of training future philologists is analysed. The content of the notion “a future philologist's professional foreign competence” is determined and scientifically grounded. It is interpreted as an integral personal formation, including purpose-motivational, cognitive-operational, esteem-regulative, individual-psychological components.

The methodology of its diagnostics is worked out. The criteria, indices and levels (low, competent, high) of professional foreign competence are determined.

The necessity of improvement of the training process of the future philologists is grounded. Thus the didactic potential of multimedia and multimedia presentations in particular is investigated. The notion of “multimedia learning presentation” is determined, classification of multimedia presentations based on defined criteria is given; principals of using multimedia in the process of formation of future philologists' professional foreign competence are grounded.

The didactic conditions that ensure the effective formation of the future philologists' professional foreign competence by the means of multimedia presentations are defined. Pedagogical technology on implementation of the multimedia learning presentations is developed. The technology was tested by the implementing of the multimedia learning presentations into the training process of the future philologists'.

Recommendations concerning the improvement of the development process of future philologists' professional foreign competence by the means of multimedia presentations are given.

Keywords: professional foreign competence, future philologist, multimedia learning presentation, pedagogical technology.

Підписано до друку 04.04.2016 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Наклад 100 прим. Зам. № 112
Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26.